

vsi svojo živino v hlevih in je ne pušajo na pašnike. — Nar imenitniše angleško pleme je pleme iz Durhama; govedo tega plemena je veliko kakor mlad slon (elefant), in nič drugzega ga ni kakor samo meso; rogovi durhamskih volov so komaj kake 4 pavce dolgi, okrogli in debeli; krave pa imajo tanje, dalje in zakrivljene rogé. Goved tega plemena kakor sploh skor nobene goveje živine ne upregajo Angleži; delo je le za konje — pravijo — goveja živina je za meso in mleko na svetu; z delom — pravijo — se izdelajo goveda in se ne spitajo kakor je treba. Brezaste in lisaste so večidel goveda tega plemena; v dveh letih so za mesnico spitane. Meso njih pa ni tako dobro kuhano kakor je pečeno. (Konec sledí.)

Naravoslovski pomenki, tudi gospodarjem v prid.

Mušice v Ložu na Notrajskem.

Ker ni bilo letos ob pravem času mušic, kakor vsako leto po navadi, smo mislili, da jih ne bo; imajo namreč navado v sredi velikega travna gojiti se, in terpé do konca rožnika. Ker pa je letos tačas pogostoma deževalo in hladno bilo, so se zakasnile.

Preden za kaj več poprašam natoroznance zastran teh čudnih živalic, hočem ob kratkem popisati, kar nam je tukaj znanega od njih. Te baže mušice so pohlevne živalice, ne pikajo in ne pijejo kerví, kakor komarji ali druge muhe; deržijo se le pri vodi. Slišal sem tudi, da so pri črnem morji in še drugod ravno takošne, kakoršne so tū v Ložu. Ne vém, ali je res.

Ta žival je dolga čez pol pavca, nje život je červu podoben, z devet černo-rujavimi pasovi, in z belo-rujavimi vmes; čez persi je nar debeleja, in nje herbet je višji kot širji, kadar peroti ima; debelost života je kakor so polževi rogovi; tanjši je proti zadnjemu koncu, glavo ima kakor druge navadne muhe; život je pa tako upognjen, da prav na vampu sedi, glavo in zadnji konec pa kviško derži; peroti ima lepo vkup stisnjene, četert pavca daljše od života; nog ima šestero: štiri ima po četertinki pavca, sprednji pa po pol pavca dolge; zadej ji pa dvé kakor las tanke, skor pavec dolge osti, ki ju kakor rogovilice na dvoje molí, rep nadomestujete. Njih opravilo je, zjutraj kadar solnce enmalo ogreje, do desete ure prav gosto rojiti; popoldne pa od pete ure do terdne noči letajo, pa le nad vodo; sicer se razletijo za strelaj deleč od vode, pa ne rojijo tako gosto kakor nad vodó. Če je pa dež, kakor tudi ob hudi vročini posedajo po drevesih, zidovih in strehah, da jih je vse černo; berž pa ko se zvedrí, začno tako gosto rojiti, da solnce ne presije skozi; rojijo pa tako umetno ena proti drugi, da pol jih gré doli za vodo, pol pa gori proti vodi, in vendar se ne zadevajo. Sicer se vidi, da se ena v drugo zaganjajo, kakor da bi se terkale, pa to počnejo le zato, da bi se dvé vkup sprijele, kar se pa ne zgodi vselej; če ste se pa sprijele, stoji zgornja na spodnji tako na herbtu, da zamorete obé lahko leteti, samo da spodnja ima svoj život tako gori zakrivljen kakor kambica. Visoko letajo do osem sežnjev; nikjer pa ne tako gosto kakor nad vodo. Če pa huda sapa pripiše, so hipoma v kraji, in le, kjer je zavetje, še rojijo.

V imenu radovednih podám sedaj dvoje vprašanj: kako se te živali plodijo, in koliko časa živé?

Ker nar raje nad vodo in lužo rojijo, se vidijo v vodi na dnu, kjer so nar bolj rojile, pike kakor grah in še debeleje, bele, kakor da bi bile s soljo ali apnom potresene, in po naših mislih menimo, da se v vodi iz tistih belih jajčkov gojijo, in da se od vodnega sopuha živijo, ker jih nikoli ni viditi, da bi kaj jedle ali pile. Koliko časa pa vsaka živi? to nam ni znano; ker, kadar rojijo, jih toliko v vodo pocepa, da vse zdežama plavajo po vodi.

Morebiti se bo bravcem „Novic“ neverjetno zdelo, ako jim povém, da se tega merčesa od 5 do 15 voz nabere pri nekterih mlinih. Tū veržejo hlod čez vodo, in se jih v par

dnéh že za cel voz nastreže; zmečejo se na kup, kjer se pa ne smejo pustiti dolgo, ker začno hudo hudo smerdeti kakor gnjile ribe, in ko bi več časa na kupu ležale, se kup vname in na sredi vés rudeč postane, in tako zgorí, da ni za rabo. Iz njih je tako dober gnoj, da še človeškega preseže. Ta gnoj pa ravno prav pride o tem času za ajdo in repo gnojiti, in se razloči kakor noč in dan od navadnega živinskega gnoja. Ta mušičjak je tako hud, da, če bi se ga na debelo ali pa kakor z drugim gnojem po njivi natrosilo, bi vse zgorelo pod njim. Ko bi naši ljudje znali s tem mušičjakom prav ravnati, bi lahko iz enega voza mušic nar manj štiri vozé z zemljo zmešanega dobrega gnoja naredili. Kdor jih 15 voz nabere, dobílahko, če 4 vozove zemlje vsakemu primeša, 60 vóz dobrega gnoja.

Ker so tedaj te živalice v prid kmetijstvu, bi radi vedili, kakor sem gori omenil, kako se zaredijo in pa koliko časa živijo? *)

Sicer se vidi redko ktera med njimi tudi bela te sorte, pa so še dvakrat večje, zato jih mi za matice kakor pri čbelah imamo.

Še veliko bi se dalo od njih pisati. Jez sem le toliko popisal, da bi s tem sprožil, da bi nam kak drug več povedal od njih.

J. Janežič.

Popotni spominki.

Dva dni v Goratanu. (Dalje.)

Kmali sem bil v Naborjetu. Želel sem zdaj terdnjave od znotraj pogledati, pa kar trenutka ni bilo zamuditi, sicer bi ne bil mogel biti že zvečer na Višarjah. Šel sem tedaj do narvišjega verha kanaljske doline unkraj Žabnic. Tukaj je pri potoku, ki izpod Višarij priteče, moj voznáč ustavil, in jez sem se okrenil peš po stezi na desno proti gori. V podnožji hriba so kočé, kjer postrežljive Žabničanke kuhajo romarjem krepčivne jedí. One so mi pravile, da malo pred je mnogo mladih gospodov memo na Višarje šlo. Ta novica je pospehovala moje stopinje; pa čeravno sem htet, jih vendar nisem mogel dohiteti. Čisto sam sem korakal na goro, — pa kmali se je stisnila noč, in nisem še deleč od ravnine bil, ko mi je doli z stolpa Višarij naznanjalo brenčeče zvonjenje večerni pozdrav Marije. — Noč je bila zdaj nastala; blišelo mi je le verh ozke doline od luninih žarkov razsvitljeno pečevje nasproti; — obdajala me je toraj tema in grobna tihota, ker razun ljubkega žuborenja hladivnih virčikov, ki pogosto izvirajo ob stezi, ni nič motilo nočnega mirú. Skoraj pri vsakem virčiku so za trudne romarje napravljene sedeži, ki neizrekljivo mikavno vabijo k počitku in ponujajo okrepčivno hladilo žejnemu popotniku. Pa tudi velike skladovnice derv ob potu se ozirajo na popotnike, ki hočejo za pokoro kake polena nesti na goro.

Ko sem dospel verh ozke dolinice, skozi katero me je dozdej pot peljala, se mi je gojzd odtegnil in kmali sem se znašel na prostorni zeleni in ravni trati, po kateri je mesec razlival svoje blede žarke. Tukaj so bili planinski pašniki, in živinica se je tako mirno pasla po njih, kakor podnevi, in še toliko mirniše, ker je ne pikajo zdaj hude muhe. Pot se združi tū z rabeljsko stezo in pelja zdaj na desno (proti zapadu) po prijazni dolinici do konca njenega, kjer se zopet v stermi breg spustí. Verh tega se mi je hipoma odperla divja ovčja dolina, omejena od visocih in stermih pečin, na ktere se pač obrniti smejo besede slavnega Vodnika:

„Sklad na skladu se dviguje
Golih verhov kamni zid;
Večni Mojster ukazuje —
Prid, zidar, se les učit!

*) Te mušice, katerih ljudstvo naše menda ne imenuje drugač kot vodne muhe, bi se prav za prav imele imenovati enodnevnice (Eintagsfliege, Ephemera), ker ne živijo več ko en dan, nektere le malo ur. Nahajajo se v več krajih po vodah. Znane so posebno dvoje. Prosimo, da bi nam jih nekoliko v majhni škatljici na ogled poslali. Potem kaj več od njih.